

LÀM THẾ NÀO TẬN DỤNG LỢI THẾ CỦA HIỆP ĐỊNH THƯƠNG MẠI VIỆT NAM - LIÊN MINH CHÂU ÂU?

Nguyễn Ngọc Tú *

Tóm tắt: Hiệp định Thương mại tự do Việt Nam - Liên minh châu Âu (EVFTA) được Nghị viện châu Âu hoàn tất vào ngày 12/2/2020 và được Quốc hội Việt Nam (Khóa XIV) thông qua ngày 8/6/2020 và có hiệu lực từ ngày 1/8/2020. EVFTA kỳ vọng sẽ mang lại cơ hội lớn đối với kinh tế, xã hội của nước ta, đặc biệt trong bối cảnh dịch bệnh Covid-19 đang diễn biến phức tạp trên toàn cầu.

Từ khóa: AVFTA, cơ hội lớn, cộng đồng doanh nghiệp Việt.

Summary: The EU-Vietnam Free Trade Agreement (EVFTA) was completed by the European Parliament on February 12, 2020; approved by the National Assembly of Vietnam (Term XIV) on June 8, 2020; and takes effect from 1st August 2020. The EVFTA is expected to bring great opportunities to our country's socio-economy, especially in the context of the complicated development of the global Covid-19 epidemic.

Keywords: AVFTA, great opportunity, Vietnamese business community.

Báo cáo của Bộ Tài chính cho biết, ngay khi EVFTA có hiệu lực, Liên minh châu Âu (EU) cam kết sẽ xóa bỏ thuế nhập khẩu đối với 85% số dòng thuế, tương đương với 70,3% kim ngạch xuất khẩu của Việt Nam sang EU. Trong đó, các mặt hàng chủ lực của Việt Nam như dệt may, thủy sản, đồ gỗ... sẽ được giảm thuế ngay. Với thủy sản, sẽ có 50% số dòng thuế đang chịu thuế suất cao (6-22%) sẽ về 0%. Tiếp đến 7 năm sau EU sẽ xóa bỏ thuế nhập khẩu đối với 99,2% số dòng thuế, tương đương 99,7% kim ngạch xuất khẩu của Việt Nam. Đối với 0,3% kim ngạch xuất khẩu còn lại, EU cũng dành cho hạn ngạch thuế quan với mức thuế 0%. Như vậy, có thể nói 100% kim ngạch xuất khẩu của Việt Nam sang EU sẽ được xóa bỏ thuế nhập khẩu sau lộ

trình ngắn. Đây là mức cam kết cao nhất mà một đối tác dành cho Việt Nam trong các hiệp định thương mại tự do đã được ký kết. Lợi ích này đặc biệt ý nghĩa, khi EU liên tục là thị trường xuất khẩu lớn thứ 2 và nhà đầu tư thứ 5 của Việt Nam ở thời điểm hiện tại.

Ở chiều ngược lại, người tiêu dùng Việt Nam sẽ được hưởng lợi khi 64,5% kim ngạch xuất khẩu từ EU sang Việt Nam sẽ được miễn thuế nhập khẩu, ngay sau khi thỏa thuận có hiệu lực. Tiếp đến, sau 10 năm sẽ có khoảng 99% số dòng thuế, tương đương 99,8% kim ngạch từ EU sẽ được xóa bỏ. Đối với số dòng thuế còn lại, Việt Nam sẽ có lộ trình trên 10 năm, hoặc dành cho EU chế độ ưu đãi trên cơ sở hạn ngạch thuế quan. Cụ thể, đối với mặt hàng ô tô, sau 9 năm thực thi

* Trường ĐH KD&CN Hà Nội

cam kết, thuế nhập khẩu ô tô phân khối lớn (trên 3000cc cho động cơ xăng và trên 2500cc cho động cơ diesel) từ châu Âu sẽ được giảm về 0%. Sau 10 năm cam kết, các loại ô tô còn lại sẽ được xóa bỏ hoàn toàn thuế nhập khẩu. Đối với đồ uống có cồn, thời hạn xóa bỏ thuế nhập khẩu là 10 năm; thuốc lá, xì gà là 15 năm. Việt Nam cũng cam kết xóa bỏ thuế đối với hàng hóa xuất khẩu sang EU với lộ trình đến 15 năm, trừ một số mặt hàng là tài nguyên thiên nhiên được duy trì thuế xuất khẩu như dầu thô, than đá (trừ than cốc).

Theo Bộ Công thương, với những cam kết mở cửa thị trường EVFTA được kỳ vọng sẽ là động lực thúc đẩy tăng trưởng kinh tế, với dự báo mức tăng thêm từ 2,18-3,25% vào năm 2025, kim ngạch xuất khẩu cũng tăng thêm khoảng 42,7%. Trong đó các mặt hàng có thể mạnh như gạo, hàng may mặc, da dày... có mức tăng xuất khẩu 65,8% và 99% trong cùng giai đoạn.

Việt Nam là điểm đến đầu tư hấp dẫn

Theo đánh giá của Hiệp hội doanh nghiệp châu Âu tại Việt Nam (EuroCham), môi trường kinh tế vĩ mô ổn định ở Việt Nam cùng lạm phát ở một con số đang tiếp tục củng cố niềm tin các nhà đầu tư. Theo EuroCham, hiện Việt Nam có một số lợi thế cạnh tranh, bao gồm chi phí sản xuất hợp lý, hiệu quả kinh tế và tiêu thụ nội địa tăng nhanh. Việt Nam đang đứng thứ 70 trong số 190 quốc gia trên thế giới trong Bảng xếp hạng mức độ dễ dàng kinh doanh, do Ngân hàng Thế giới đánh giá. Cạnh đó, Việt Nam đã ghi nhận tăng trưởng FDI đáng kể từ khi Chính phủ thực

thi chính sách mở cửa thông qua Luật Đầu tư nước ngoài, liên tục được sửa đổi bổ sung theo hướng thông thoáng hơn. Điều này cho thấy, Chính phủ rất nỗ lực cải cách môi trường đầu tư kinh doanh trong nước để tăng tính hấp dẫn của Việt Nam, như một điểm đến lý tưởng. Trong đó, Hiệp định Thương mại tự do Việt Nam-EU vừa được hai bên ký kết, minh chứng cho chính sách mở cửa ngày càng sâu rộng của Việt Nam.

Thông tin từ Bộ Công thương cho biết, sau hơn một năm triển khai, Hiệp định đã mang lại nhiều kết quả tích cực, nhất là trong bối cảnh đại dịch covid-19 diễn ra phức tạp trên toàn cầu. Trong thời gian này, cơ quan chức năng đã cấp hàng chục ngàn bộ giấy chứng nhận xuất xứ hàng hóa (C/O) đi 28 nước EU với tổng kim ngạch trên 1.000 tỷ USD. Mặt hàng xuất khẩu chủ yếu là giày dép, thủy sản, gạo, cà phê, nhựa, túi xách, hàng điện tử, rau quả. Thị trường nhập khẩu chủ yếu là các quốc gia có cảng biển và trung tâm phân phối, trung chuyển của EU như Anh, Pháp, Đức, Hà Lan, Bỉ. Chỉ riêng năm 2021 thương mại hai chiều Việt Nam – EU đã đạt 63,6 tỷ USD tăng 14,8% so với năm 2020. Trong đó, tổng giá trị hàng hóa Việt Nam xuất sang EU đạt 45,8 tỷ USD tăng 14,2% so với cùng kỳ; EU xuất sang Việt Nam đạt 17,9 tỷ USD tăng 16,5%. Đi vào một số mặt hàng cụ thể cho thấy, EVFTA đã mở ra cơ hội lớn cho các sản phẩm có thế mạnh của Việt Nam. Theo số liệu của Tổng cục Hải quan, tính đến cuối tháng 11/2021 xuất khẩu gạo sang EU đạt 53.910 tấn, trị giá 38,07 triệu

USD, tăng 0,8% về lượng và tăng 21,6% về giá trị. Cà phê xuất khẩu 939 triệu USD chiếm 1/3 tổng kim ngạch xuất khẩu của mặt hàng này; hạt điều đạt 122 nghìn tấn, tương đương 734 triệu USD tăng 15,2% về lượng và 6,2% về giá trị; hạt tiêu đạt 40 nghìn tấn, tương đương 165 triệu USD tăng 7,4% về lượng và 63,9% về giá trị; cao su đạt 100 nghìn tấn, tương đương 175 triệu USD tăng 33,7% về lượng và 72,6% về giá trị; rau quả đạt kim ngạch 173 triệu USD tăng 7,6% so với cùng kỳ năm 2020. Ngoài ra, nhiều mặt hàng khác như điện thoại và linh kiện, dệt may, da giày, đồ gỗ... vẫn giữ được mức tăng trưởng xuất khẩu và tận dụng tốt lợi thế của Hiệp định này.

Trong thời gian tới kim ngạch hàng nông sản Việt Nam sang EU được dự báo sẽ tăng trưởng mạnh hơn khi dịch covid-19 được kiểm soát. Hiện nay, EU đang nới lỏng dần các giải pháp phòng dịch và mở cửa thông thương thuận lợi hơn. Các doanh nghiệp xuất khẩu của Việt Nam cũng đã trải qua thời gian thích nghi với nội dung cam kết tại EVFTA, nhất là cam kết về quy tắc xuất xứ. Đây là tiền đề quan trọng để ngành nông sản trong nước đẩy mạnh xuất khẩu, xây dựng thương hiệu và mở rộng thị phần tại thị trường châu Âu.

Theo dự báo của Ngân hàng Thế giới, GDP của Việt Nam sẽ tiếp tục tăng trưởng ở mức 6,5% trong giai đoạn 2021-2025. Đặc biệt, việc thông qua Hiệp định EVFTA sẽ giúp Việt Nam đạt nhiều lợi ích. Theo đó, tác động của EVFTA lên tổng sản phẩm quốc nội lớn gấp 3 lần so với CPTPP; và việc thực thi đầy đủ

thỏa thuận theo hiệp định sẽ giúp Việt Nam tăng thêm 2,4% GDP và có thể đạt thêm 6% vào năm 2030. Việc Việt Nam tham gia vào một trong những hiệp định thương mại thế hệ mới với đối tác lớn như EU sẽ tạo cơ hội cho nước ta tiếp cận nguồn vốn ưu đãi tiềm năng và chuyển giao công nghệ cao từ các nước châu Âu.

Gấp rút hoàn thiện thể chế, đón sóng đầu tư thế hệ mới

Bên cạnh những cơ hội, EVFTA cũng đặt ra không ít thách thức mà theo đánh giá của các chuyên gia, còn nặng nề hơn cả CPTPP. Đơn cử như quy định về nguồn gốc xuất xứ, nếu CPTPP quy định về tỷ lệ linh hoạt cho phép nguyên liệu không có xuất xứ, không đáp ứng quy tắc chuyển đổi mã số hàng hóa ở mức tối đa 10% so với giá trị của hàng hóa, thì EVFTA quy định hàng hóa sẽ được coi là có xuất xứ nếu đáp ứng tiêu chí xuất xứ thuần túy, hoặc được sản xuất toàn bộ tại lãnh thổ của bên xuất khẩu. Trường hợp không có xuất xứ thuần túy, hoặc không được sản xuất toàn bộ tại lãnh thổ của bên xuất khẩu, thì phải đáp ứng được các yêu cầu hàm lượng giá trị nội địa không được dưới 40%.

Chính vì vậy, cộng đồng doanh nghiệp Việt Nam muốn tận dụng được các cam kết EVFTA, trước hết phải tìm hiểu các thách thức, cơ hội có liên quan đến ngành và lĩnh vực để định vị lại mình, đồng thời phải có chương trình hành động ngay. Cùng với đó, phải tái cấu trúc các thị trường, bạn hàng, nguồn cung ứng... để nhanh chóng nắm bắt cơ hội. Ngoài ra, cần nâng cấp nền tảng năng lực cạnh tranh về mô hình, chiến

lược kinh doanh, quản trị và nhân lực, chất lượng hàng hóa và dịch vụ theo tiêu chuẩn châu Âu.

Về phía Nhà nước, theo các chuyên gia, các bộ ngành cần đánh giá thực chất tình hình triển khai, làm rõ các vướng mắc, từ đó có giải pháp hoàn thiện khuôn khổ pháp lý, nâng cao tiêu chuẩn về lao động, môi trường, chống khai thác hải sản bất hợp pháp cũng như tăng cường kết nối giữa các bộ ngành với các hiệp hội doanh nghiệp để hỗ trợ sản xuất và xuất khẩu. Cùng với đó, gấp rút rà soát hệ thống pháp luật hiện hành để có kế hoạch sửa đổi, bổ sung các văn bản liên quan, tạo điều kiện thực thi đầy đủ các nội dung đã cam kết. Theo đó, Bộ Tài chính cần cụ thể hóa biểu thuế xuất nhập khẩu ưu đãi theo Nghị định số 111/2020/NĐ-CP của Chính phủ để thực thi EVFTA giai đoạn 2020-2025 và danh sách lãnh thổ thành viên EU, đảm bảo tính đồng bộ và phù hợp với Luật Thuế xuất nhập khẩu hiện hành. Tương tự, Bộ Công thương cần nghiên cứu ban hành quy chuẩn và quy tắc xuất xứ hàng hóa, về cơ chế hạn ngạch thuế quan. Bộ Nông nghiệp và Phát triển

nông thôn có trách nhiệm ban hành văn bản hướng dẫn quy trình đăng ký chứng nhận chủng loại hàng hóa, quy định chỉ dẫn địa lý đối với hàng nông sản...tạo thuận lợi cho các doanh nghiệp có thể tận dụng được các ưu đãi. Bên cạnh việc hoàn thiện thể chế pháp lý, đòi hỏi các cơ quan hành pháp thuộc Chính phủ và chính quyền các cấp từ trung ương đến địa phương phải đẩy mạnh cải cách hành chính, tạo môi trường kinh doanh lành mạnh, đủ điều kiện cho cộng đồng doanh nghiệp tận dụng tốt nhất các cơ hội, mở ra không gian phát triển cho tổng thể nền kinh tế.

EVFTA là hiệp định thương mại thế hệ mới, có tác động tích cực tới nhiều lĩnh vực của nền kinh tế Việt Nam. Khi kinh tế khối Liên minh châu Âu phục hồi cũng là cơ hội tốt để nâng cao hiệu quả giao thương cho cả hai bên. Với mục tiêu phục hồi và phát triển kinh tế sau đại dịch Covid-19 thì việc gấp rút cải thiện môi trường kinh doanh và nâng cao khả năng cạnh tranh của sản phẩm Made in Vietnam cũng là cơ hội để tận dụng có hiệu quả hiệp định này./.

Tài liệu tham khảo

1. Hiệp định Thương mại tự do Việt Nam – Liên minh châu Âu.
2. Hội nghị đối thoại giữa Hiệp hội DN châu Âu tại VN với Hội đồng tư vấn về cải cách TTHC của Chính phủ.
3. Báo cáo chương trình hành động Bộ Công thương và Bộ Tài chính.
4. Cổng Thông tin Văn phòng Chính phủ.